

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/84094,Ciolek-Gerard-Antoni.html>
2022-10-05, 14:40

Ciołek Gerard Antoni

CIOŁEK Gerard Antoni (24 IX 1909, Wyżnica, Bukowina – 15 II 1966, Zakopane), architekt, historyk sztuki ogrodowej i planista ogrodów. Syn Adolfa, urzędnika skarbowego, i Ludwika z domu Malz (Maltz, Meltz).

Po I wojnie światowej rodzina C. przeniosła się do Lublina. W czasie nauki szkolnej udzielał się w harcerstwie i uprawiał sport. Po ukończeniu w 1929 Gimnazjum im. Stanisława Staszica w Lublinie podjął studia w Warszawie. Początkowo zamierzał studiować rysunek i malarstwo na Akad. Sztuk Pięknych, ale zdecydował się na architekturę na PW. W czasie studiów był asystentem prof. O. Sosnowskiego i pod jego wpływem zainteresował się historią i projektowaniem parków i ogrodów. Dzięki stypendium Funduszu Kultury Narodowej odbył kilka naukowych podróży zagranicznych.

Uczestniczył w kampanii wrześniowej w 1939, służąc jako podporucznik obrony przeciwlotniczej w Wilnie. W 1940–44 należał do ZWZ-AK i był wykładowcą architektury i urbanistyki na tajnej PW, gdzie w 1944 otrzymał doktorat za badania nad środowiskiem i architekturą wsi. Wykładał także w kilku szkołach zawodowych budownictwo i projektowanie architektury ogrodowej.

Brał udział w powstaniu warszawskim 1944, po jego upadku przebywał w obozach jenieckich na Pomorzu i niedaleko Lubeki w Niemczech. Po uwolnieniu wstąpił do polskiej 1. Samodzielnej Brygady Spadochronowej i stacjonował w Belgii oraz w pn.-zach. Niemczech.

C. powrócił do Polski w XII 1945 i zamieszkał z rodziną w Olsztynie, a od 1946 w Warszawie. Objął funkcję kierownika Wydziału Ochrony Krajobrazu i Swojszczyzny w Ministerstwie Kultury i Sztuki oraz stanowisko adiunkta na wydziale architektury PW. Od 1948 był zastępcą profesora, a

następnie kierownikiem Katedry Planowania Wstępnego na wydziale architektury AGH w Krakowie. W 1952 związał się z Politechniką Krakowską, gdzie został kierownikiem Katedry Urbanistyki i następnie (1962) Katedry Planowania Krajobrazu i Terenów Zielonych. Od 1965 był profesorem zwyczajnym.

Prowadził badania z zakresu historii sztuki ogrodowej i ochrony ogrodów historycznych, budownictwa wiejskiego i kształtowania krajobrazu. Pracował nad rekonstrukcją ponad 100 historycznych parków w Polsce, m.in.: Arkadii, parków w Baranowie Sandomierskim, Krasiczynie, Lubartowie, Nieborowie, Rogalinie i Wilanowie. Na początku lat 50. zaprojektował, wraz z zespołem, Schronisko Górskie PTTK w Dolinie Pięciu Stawów Polskich (otwarte w 1954). Opracował także projekt zagospodarowania obrzeża Zalewu Czorsztyńskiego.

Jest autorem ponad 60 publikacji, w tym: *Ogrody Polskie. Przemiany treści i formy* (1954, wznowienie 1978), *Zarys historii kompozycji ogrodowej w Polsce* (1955), *Zieleń Warszawy* (1956, wspólnie z H. Lisowskim), *Zarys ochrony i kształtowania krajobrazu* (1964), *Sztuka ogrodowa* (1965), *Regionalizm w budownictwie wiejskim w Polsce* (1984).

C. był członkiem Komitetu Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie, Komitetu Zagospodarowania Ziemi Górskich PAN oraz Państwowej Rady Ochrony Przyrody oraz członkiem Rad Naukowych parków narodowych Tatrzańskiego i Pienińskiego. W 1958 został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Zginął tragicznie w Zakopanem, podczas jazdy na nartach.

Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków w Warszawie od 1989 przyznaje corocznie nagrodę C. za wybitne osiągnięcia na polu konserwacji i ochrony pomników natury, kultury i historii. Nieopublikowane materiały i wyniki badań C. zostały skatalogowane oraz zarchiwizowane, jako Teki Ciołka w Krajowym Ośrodku Badań i Dokumentacji Zabytków w Warszawie (ob. Narodowy Inst. Dziedzictwa).

J. Gajek: *Prof. dr Gerard Ciołek*, „Lud” 1967, t. 51, cz. 1;
Gerard Ciołek 1909–1966, profesor-architekt: wspomnienia, kontynuacje myśli, red. M. Łuczyńska-Bruzda, Kraków 1989;
M. Holewiński: *Profesor Gerard Ciołek (1909–1966) współtwórca polskiej szkoły rewaloryzacji zabytkowych założeń ogrodowych*, „Teka Komisji Urbanistyki i Architektury” 1996, t. 28; M. Jankowska: *Gerard Ciołek – badacz i konserwator ogrodów zabytkowych*, Ośrodek Informacji Przedsiębiorstwa Państwowego Pracownia Konserwacji Zabytków, Warszawa 1981; *Słownik biograficzny historii Polski*, t. 1, Wrocław 2005 (B. Jakubowska); K. Wejchert: *O moim przyjacielu, Gerardzie Ciołku*, „Kwartalnik Architektury i Urbanistyki” 1966, nr 3; K. Wejchert, J. Zachwatowicz *Gerard Ciołek 1909–1966*, tamże; „Architektura” 1969, nr 2/3 (M. Szymański); „Ochrona Zabytków” 1966 nr 3 (S. Miłoszowski), 1986 nr 1 (B. Lenard); „Teka Komisji Urbanistyki i Architektury” 1977, t. 11 (Z. Novák).

Andrzej J. Wójcik

[Poprzedni](#)
[Następny](#)